

Nietzsche'nin Felsefesinin Temel Dayanakları ve Postmodernizm Eleştirisi ^a

 BURCU ATIŞAR ^b

Öz: Ortaçağın sonlarına doğru nominalizmle birlikte tikellerin bilinebileceği anlayışı egemenlik kazanmış ve Ortaçağ'da dekor olan doğa artık hareketin gözlemlendiği bir yer olmuştu. Böylesi hızlı gelişmeler Rönesans dönemine ışık tutmakla birlikte Modern Öznenin tasarımına zemin hazırladı. 17. yy. kelimesinin tam anlamıyla modernitenin, modern öznenin inşasının temellerinin atıldığı bir çağdır. Bu öznenin tasarımı beraberinde birçok problemi de getirdi. Bu sorunların başında da insanın teknik yani araçsal aklın nesnesi kılınması ve daha genelde de modernitenin vaat ettiği özgürlüğün yerine insanların köleleştiği bir toplum yapısının ortaya çıkması ile bireyin kendisine yabancılaşması gelmektedir. Modernite ile birlikte gündeme gelen bütün problemlere değinmek olanaksız bir durum olduğundan dolayı, biz burada Nietzscheci perspektiften hareketle onun felsefi yaklaşımına ve modernizmin ortaya çıkardığı sorunlara bir çözüm yolu olarak ortaya koyduğu felsefi görüşlerine değinmekle yetineceğiz. Daha doğru bir deyişle decadence ile iç içe geçmiş toplumun üst insana doğru ilerleyişini gözler önüne sermeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Nietzsche, modernite, postmodernite, eleştiri, evrim teorisi, Darwin.

Main Bases of Nietzsche's Philosophy and Criticism of Modernism

Abstract: Towards the end of the Middle Ages, with nominalism, the understanding that the particulars could be known had prevailed, and nature, which was decor in the Middle Ages, was now a place where the movement was observed. Such rapid developments shed light on the Renaissance period but laid the groundwork for the design of the Modern subject. 17. century. it is an age in which the foundations of modernity, the construction of the modern subject, are laid. The design of this subject brought with it many problems. At the beginning of these problems is the alienation of the individual with the emergence of a social structure in which people are enslaved instead of the technical, that is, the object of the instrumental mind

^a Bu çalışma 2019 yılında Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde savunulan *Nietzsche'de Üstün Anlayış* adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

^b Iğdır Üniversitesi, SBE, Felsefe ve Din Bilimleri Programı
brcatsr.549@gmail.com

and, more generally, the freedom promised by modernity. Since it is impossible to address all the problems raised with modernity, we will settle here by referring to Nietzschean philosophical approach and his philosophical views as a solution to the problems posed by modernism. In more accurate words, we will try to reveal the progress of society intertwined with decadence towards the upper man.

Keywords: Nietzsche, modernity, postmodernity, criticism, theory of evolution, Darwin.

Giriş

On dokuzuncu yūzyıl filozofu olan Nietzsche (1844-1900) dōnemin problemlerini çōzmeğe çalıřan bir fikir adamı olarak kendi felsefi sistemini ortaya koyar. Bu bakımdan onun yařama felsefesini oluřturan řey de kendi felsefesini yařantısına uyarlayarak sunmasıdır. Nietzsche'nin dūřūncesine gōre insan idesi ya da "felsefe, Antik Yunan, Sokrates ve Platon'dan beri entelektūalist bir yola girmiř, insanlık ięgūdüsünü, yařama ięgūdüsünü hięe sayan salt akılcı bir bilgiye önem vermiřtir."¹ Ancak Nietzsche, bu felsefi anlayıřın ve de çizginin dıřına çıkmak ister. Onun felsefesinin ana çizgisinin kendi çağına topyekūn bir karřı çıkıř olduđu sōylenebilir. Hatta Nietzsche, çağındaki akılcılıęa, genel felsefe dizgelerine, tarih akımlarına ve çağında egemen olan tarih anlayıřlarına, kısıcası bütūn deęerlere bir karřı çıkıř ile gündeme gelmektedir. Bunu yapmasındaki amaç da insana özgürlüęü saęlama, onu ięerisinde bulunduđu kölelikten kurtarma eęilimidir. Yani insanı ięinde bulunduđu salt akılcı medeniyetten uzaklařtırıp, onu kendi yařamına yönlendirerek, kendisinin ne olduđu sorusuna verilecek cevabı yeni bir dūřūnce yolunun kapısını aralayarak ulařmak ister. Bunu yaparken de Antik dōnem, Darwin'in evrim teorisi gibi farklı kaynaklardan yararlanmış, bu vb. dūřūncelerden etkilenmiřtir. Onun kendi deyiřiyle: "İnsan artık hiębir yerde evde deęildir; sonunda insan evde olabileceęi tek yere özlem duyar, çūnkū insanın evde olmak istedięi tek yer orasıdır Yunan dūnyası!"²

¹ Bedia Akarsu, *Çağdaş Felsefe*, İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2014, s. 130.

² Friedrich Nietzsche, *Güç İstenci*, çev. Nilüfer Epçeli, İstanbul: Say Yayınları, 2010, s. 279.

Nietzsche'nin Felsefi Dayanakları

Nietzsche felsefesinin temelini, yaşayan insan oluşturur. Onun başlangıç noktası, yaşayan insanın hem fizyolojik hem de biyolojik varlığıdır. Bu açıdan ele alındığında bir bilim adamı olan Darwin (1809-1882), Nietzsche'yi hiçbir türün aynı kalmayacağı konusunda dogmatik uykusundan uyandırmış ve hatta kendi türümüzün bile değişkenlik gösterdiği gerçeğinin farkına varmasını sağlamıştır. "Darwin daha baştan insanları hayvanlar âleminin üyesi olarak sınıflandırmıştı ve köklerimiz, ilahi yaratımına hiçbir gönderme yapmadan açıklamak istiyordu."³ Bu bağlamda Nietzsche hem tür hem doğa, hatta inanç ve değerlerin değişkenliğini kabul edip Darwin'in teorisinin en çekişmeli yönlerine yorum yapmaktadır. Ona göre dünyanın ereğini oluşturan şey, biyolojik türlerimizdir. Nitekim bu, varoluş mücadelesindeki geçmişten geleceğe, yani maymundan Üstinsana doğru giden bir yoldur. Akarsu'ya göre Darwin'in doğa biliminde çığır açan gelişme öğretisinin bizzat kendisini temel alan Nietzsche, ahlak ve felsefe sistemini de işte bu gelişmeci temel üzerine oturtmak ister: "Darwin'in öğretisi türlerin kalıcı olmadığını, boyuna geliştiklerini, yaşama savaşında güçsüzlerin göçüp gittiğini, güçlülerin kaldığını ve daha yetkin, daha yüksek bir soy yarattıklarını gösteriyor."⁴

Nietzsche, bir tür olan insanın, evrim süreci içerisinde daima ilerlediği fikrine karşı çıkmaktadır. Ona göre "İnsan, tür olarak ilerlememektedir."⁵ Nietzsche'ye göre, birçok daha yüce türler elde edildi, ancak bunlar devam etmiyorlar. Çünkü bilgi seviyesi yükselmiş, ancak türlerin seviyesi yükselmemiştir. "Cins olarak insan herhangi başka bir hayvanla karşılaştırıldığında, bir ilerleme kaydetmez. Bütün hayvanlar ve bitkiler dünyası, alçak olandan daha yüksek olana gelişmez. Hepsi aynı zamanda, birbirinin üzerinde, birbirinin içinden ve birbirine karşı gelişirler."⁶ Nietzsche, Darwin

³ Janet Browne, *Türlerin Kökeni- Charles Darwin*, çev. Orhan Düz, İstanbul: Versus Yayınları, 2008, s. 50.

⁴ Akarsu, *Çağdaş Felsefe*, s. 134.

⁵ Nietzsche, *Güç İstenci*, s. 435.

⁶ Nietzsche, *Aforizmalar*, çev. Orhan Düz, İstanbul: İlgü Kültür Sanat, 2012, s. 143.

ekolünün hatasının kendisi için bir problem haline geldiğini iddia eder ve bu ilerleme fikrine karşılık şöyle bir açıklama yapar:

Türlerin herhangi bir ilerleme gösterdikleri iddiası, dünyada en mantıksız iddiadır: bir seviyeyi temsil ettikleri yere kadar, daha yüce organizmaların daha düşük organizmalardan geliştikleri bugüne kadar hiçbir şekilde gösterilememiştir.⁷

“Nietzsche, Darwin’in doğal ayıklanma kuramını, yaşamın anlamını ve değerini tehlikeye atan kişilerin egemenliğini sağlayan gerçek ayıklanmanın yanlışlanması olarak reddediyordu.”⁸ O, birçok noktada Darwin’den yararlansa da hayvan ve bitki yaşamının itici gücü konusunda ise Darwin’le aynı fikirde değildir. Dahası Darwin’in pasif ve gönülsüz bir durum olarak sunduğu var olma mücadelesini aktif ve yaratıcı olan güç mücadelesine çevirir. Ona göre değişimin önemi o denli geniş kapsamlıdır ki, onu basit bir sözcük oyunu olarak sunamayız ve bir solukta halledemeyiz. Esasında canlılar pek çok şeyi yaşamın kendisinden daha üstün kılmaktadırlar. Nietzsche’ye göre organik varlıklar ile bu dünya arasında basit bir mücadeleden çok daha fazlası var olduğundan, yaşam faaliyetinden, daha doğru bir ifadeyle Darwin’in terimleriyle var olma mücadelesi olarak bahsetmenin, meseleyi eksik aksettirmek olduğuna değinir. “Darwin yazarken, İngiltere’de görülen psikolojik sorulardaki belli bir kavrayış noksanlığı ve günün koşulları, Nietzsche’ye göre, ünlü natüralisti, doğa güçlerini *Türlerin Kökeni*’ndeki gibi tanımlamaya sevk etmiştir.”⁹

Nietzsche’ye göre burada esas olanın, güçlüünün hayatta kalıp güçsüzün elenmesi durumunu değil, asıl olan insanın bu doğal seçilim sürecinde hayatta kalması ve neslini devam ettirmesidir. Bu mücadelesini sürdürürken de doğada kendi yasasını üretip, kendi doğruluğunu bu yasa düzenine göre uyarlamasıyla kanıtlar. Nietzsche’nin bu noktadaki düşüncelerini burada sonlandırıp,

⁷ Nietzsche, *Güç İstenci*, s. 437-438.

⁸ Pierre Klossowski, *Nietzsche ve Kısır Döngü*, çev. Mukadder Yakupoğlu, İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 1999, s. 263.

⁹ Nietzsche, *Böyle Buyurdu Zerdüşt*, çev. Murat Batmankaya, İstanbul: Say Yayınları, 2011, s. 378-379.

ileride detaylı olarak değineceğimizi ve şimdi de ona felsefi açıdan kaynaklık eden Antik dönem düşüncesine, daha doğrusu sofistlere değinmek yerinde olacaktır.

Yunanistan'ın gerçek filozofları, Sokrates'ten öncekilerdir (Sokrates'le birlikte bir şeyler değişmektedir). Hepsi asil insanlar olup, kendilerini halktan ve devletten ayrı tutarlar, gezerler, ağır bakışlı, ağırbaşlılık derecesine kadar ciddidirler, devlet işlerine ve diplomasiye yabancı değildirler.¹⁰

Nietzsche'nin felsefesi, modern felsefe ve aydınlanmanın parçalayıcılığına duyulan bir tepkidir. Ve bundandır ki bozulmanın olmadığı evreye, bir anlamda Antik döneme dönme arzusunun da bir göstergesidir. Onun temel motivasyonu, insanı bilhassa varlık alanından, bedeninden, içgüdülerinden arındırmak, dahası insanı doğadan ayıran düşünme kültürünün işleme mantığını deşifre ederek, onu insan yaşamından söküp atmak ve bozmaktır. Bundan dolayı Nietzsche, yozlaşma, düşüş, çöküş veyahut hastalık ya da saf olanın bozulması gibi, çoğul anlamlar taşıyan *decadence* kavramı üzerinden kültüre yönelir ve oradan hareketle Hristiyan kültür ve toplumuna derinlemesine eleştiriler yöneltir. Buradan hareketle Nietzsche felsefi eleştirisini temellendirerek *decadence* kavramı bağlamında insan tasarımını sunar.

Yozlaşmanın kendi kendisiyle mücadele edilecek olan bir şey değildir. O salt olarak zorunludur ve her çağa her ulusa özgüdür. Bütün bir güçle mücadele edilmesi gerekli olan şey bu sâri hastalığın organizmanın sağlıklı kısımlarına kanla sürüklenmemesidir.¹¹

Antik Yunan'a ait toplumsal ve kültürel yaşamın izleri tragedya'da bulunduğundan, tragedya Nietzsche açısından oldukça önemlidir. Ona göre trajik çağın filozofu evreni sadece akıl ilkelere bağlı kalarak değil evreni kavrarken aynı zamanda kendisini de kavrayan insandır. "Özne ve anlam hep bir arada varolur."¹²

¹⁰ Nietzsche, *Güç İstenci*, s. 296-297.

¹¹ Nietzsche, *Güç İstenci: Bütün Değerleri Değiştiriş Denemesi*, Çev. Sedat Umran, İstanbul: Birey Yayıncılık, 2002, s.39.

¹² Beliz Güçbilmez, "Performans Sanatı: Nietzsche'nin Kehaneti", *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, 21, 2006, s. 42.

Dolayısıyla aklın girdiği yerde tragedyanın bozulduğunu söyler. Nietzsche'nin asıl kaygısı iyimserlik ve kötümserlik tartışmalarının arka planını gün yüzüne çıkarmaktır ki bu noktada dile getirdiği düşünceleri şu pasajda açık bir şekilde görölmektedir:

Sokratesi 'Decadence' olmayan bir kimse diye tanımamda, ruhbilimsel kavrayışındaki şaşmazlığın kişisel töre kaygısından korkacak bir yanı olmadığını açıkça kanıtlamamın sonucudur; bilgi tarihinde; töreyi bir Decadence belirtisi diye almak çok önemli, benzeri görölmemiş bir yenilikti. Ben, bu iki düşünceyle şu acınası boş kafaların iyimserlik-kötümserlik karşıtlığı konusundaki gevezeliklerinin üstünden aştım!¹³

Nietzsche, Sokrates'in "Yaşamak uzun süre hasta olmak demektir" anlayışına istinaden, intiharından önce vasiyet olarak 'Asklepios'a bir horoz borcum var' sözünü decadence alameti sayar."¹⁴ Ona göre, decadence'ın en yalın karşılığı yaşama yüz çevirmedir. Sokrates'in eğilimlerini tragedyaya kazandıran Euripides'le birlikte tragedyaya, insanları duygu ve içgüdülerine kapıldıklarında başlarına neler geldiğini anlatan, onların ibret almasını sağlayan bir işlevsellikle tanımlanır. Nietzsche sağlıklı Yunan kültürünün, birincisi Dionysoscu ikincisi Apolloncu iki kökün eş zamanlı birlikteliğinden açığa çıktığını düşünür. "Nietzsche için Dionisus yaşamın kendisinin tüm engelleri yıkan ve tüm kısıtlamaları görmezden gelen akışının simgesidir. Apollon ışığın, ölçünün, kısıtlamanın simgesidir. Bireyleşme ilkesini temsil eder."¹⁵ Nietzsche'ye göre tragediya'nın doğuşu ve gelişmesi birbirine karşıt olan bu iki kavramda aranmalıdır. "Bu dünyada Dionysos ve Apollon'un birleşmesi olasıdır. Bu dünya kendisini esrime oyununda ortaya koyar, yoksa esrime sayesinde tamamen birbirine dolanmış durumda değil."¹⁶

¹³ Nietzsche, *Ecce Homo: İnsan Nasıl Kendisi Olur*, çev. İsmet Zeki Eyuboğlu, İstanbul: Say Yayınları, 2011, s. 60.

¹⁴ Nietzsche, *Putların Batışı ya da Çekiçle Nasıl Felsefe Yapılır*, çev. Mustafa Tüzel, İstanbul: İthaki Yayınları, 2005, s. 18.

¹⁵ Frederick Copleston, *Felsefe Tarihi: Nihilizm ve Materyalizm*, çev. Deniz Canefe, İstanbul: İdea Yayınevi, 1998, s. 157.

¹⁶ Nietzsche, *Yunan Tragedyası Üzerine İki Konferans*, çev. Mahmure Kahraman,

Antik çağın filozofları, toplumsal düzeni sağlamak adına bir sistem arayışında değillerdi ve bireyin davranışlarını tartışmak gibi bir kaygı da taşımıyorlardı. Çünkü onlarda doğa ile insan arasında organik bir birlik ile bütünsellik vardı ve insan sitenin içerisinde insan olarak tanımlanmaktaydı. Nitekim farklı bir eğilimde olmalarına rağmen Sofistlerin görüşleri de varlığın değişimi ve dönüşümünü varlıktan ayırmıyordu. İlk Sokrates'le birlikte kültürün sözü edilen Dionysos-Apollon birliği kırıldı ve bu kırılmayla birlikte Apollon, dış biçimden salt zihinsel biçime, Dionysos ise, Temel Bir'e esrimeyle karışma üst anlamından, içi boş bir sarhoşluğa indirgenirdi. Sokrates (M.Ö. 469-M.Ö.399) ve Platon'un (M.Ö. 427-M.Ö. 347) sansürcü tavrı bu indirgemenin sonucudur. Bu kırılmayı Nietzsche şu şekilde ifade eder: "Filozof, vatanını korumuş, onu savunmuştur; şimdi Platon'dan beri, o sürgündedir ve vatanına karşı 'süikast tertip' etmektedir."¹⁷

Modernizme Post-Modern Bir Eleştiri: Nietzsche

Modernite en kaba tabirle 17. yüzyılda başlayıp 18. yüzyılla zirveye ulaşan bir dönemi ifade eder. Bu çağın esas ayırıcı özelliği de evrensel ölçütlere ve ilkelere dayanılarak, evrensel tanımlamalar sunmasıdır. Kısacası modern yüzyılın esas ayırıcı özelliği, hayatın tüm alanlarına dair evrensel kriterler ve buna bağlı olarak vaat edilen özgürlük ve mutluluğu ifade etmesinde yatar. "Nietzsche'nin modernitede gördüğü mutlak bir dekadanstır, insan modern zamanlarda, "ıçgüdülerini yitirmiş", "evcilleştirilmiş", "hasta edilmiş", "kendisine karşı bir varlık" haline dönüştürülmüştür."¹⁸ Bilindiği gibi 18. yüzyıl Aydınlanma yüzyılıdır ve bu yüzyılı diğer dönemlerden farklı kılan da akla dair sunduğu tasavvurlardır. Çünkü akıl, bütün farklılıklara rağmen bu yüzyılın bütünleştirici ve birleştirici anahtar kavramı, daha doğrusu hareket yani merkezi noktasıdır.

İstanbul: Say Yayınları, 2011, s. 47.

¹⁷ Nietzsche, *Yunanlıların Trajik Çağında Felsefe*, çev. Nusret Hızır, İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 1992, s. 23.

¹⁸ Fatih Yaşlı, *Hayatın Olumlanması Olarak Felsefe: Nietzsche ve Marx*, İstanbul: Bilim ve Gelecek Kitaplığı, 2010, s. 38.

“Özünde Aydınlanmanın temel isteği dünyayı bilim aracılığıyla sunmak, dünyayı, tarihi, toplumu ve sonuç olarak insanı anlamak ve açıklamak ve bunu yaparken de sadece akıl’a başvurulmasını istemektir.”¹⁹ Akıl kavramının en genel anlamını kazanarak etkinliğini artırdığı Aydınlanma Çağını gerçekten iyi anlamak, bu kavramın gerçek mahiyetini anlamayı kolaylaştıracaktır. Aydınlanma Çağı, “İnsanlık tarihinde akıl ve düşüncenin bireyin en güçlü yetisi olarak birleşmiş bir biçimde, dünyanın ve toplumun metafizik ve mistifiye edilmiş anlaşılmasına dayalı geleneksel toplum ve bilgi yapılarını ortadan kaldırmak üzere göreve çağrıldığı önemli bir aşamayı teşkil etmektedir.”²⁰ Burada aklın esas belirleyici rolü, metafizik ve gelenekten beslenen her türlü ideoloji ve düşünceye kökten karşı çıkışıdır. Akıl kavramının belirleyici görevi, ilerleme kavramını temellendirerek insanın mutluluğa ve refaha erişimini insanın özgürlüğüne aykırı olmadan yapmaktır.

En genel tanımıyla postmodernizm, modernitenin açmazlarına karşı bir savaşım ve modernleşmeyle bir hesaplaşmadır. İlerleme, rasyonellik ya da akıl, toplumsal sistem kavramlarını kesin bir dille reddeder. “Yıkıcılığın keyfini bilirim. Bu yüzden eşsiz bir yıkıcıyım.”²¹ Aklın karşısına duyguyu yerleştirir ve bizlere belirlemciliği değil belirlenemezciiliği; birliği değil çeşitliliği, sentezi değil farklılığı, basitleştirmeyi değil karmaşıklığı, evrensel ve genel geçer olanı değil biricikliği sunar. Genel olana değil tek olana vurgu yaparak nedenselliği ve gözlem ile deneyi göz ardı ederek metinler arası geçişe, duyguya, güvene dikkat çeker. On sekizinci yüzyılın anti aydınlanmacı düşünürü ve ilk postmodern filozoflardan biri olan Nietzsche aklın bu denli ilahlaştırılmasına şiddetle karşı çıkar. Ona göre hayatın ve insanın özü bizatihi insanın kendi yaşamıdır, kendisi dışında bir ilke değildir. “Nietzsche, İktidar İstenci, Yahudi-Hristiyan kültürünün bıraktığı mirası takiben be-

¹⁹ Dursun Bostan, *Aydınlanma ve Postmodernizm*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013, s. 35-36.

²⁰ Ahmet Çiğdem, *Akıl ve Toplumun Özgürleşimi*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2008, s. 21.

²¹ Zygmunt Bauman, *Yaşam Sanatı*, çev. Akın Sarı, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2018, s. 153.

deni (eti) tinselliğin ve aklın yadsınması olarak gören bir ahlak düzenleri hiyerarşisi üretmiş olan modern düşüncenin idealizmine ve entelektüelliğine karşı çeşitli saldırılar gerçekleştirdi.”²²

Postmodernizm Aydınlanma Çağının akıl ve bilimi kutsallaştırıp evrenselleştiren söylemini açık ve kesin bir dille reddeder. “Postmodernizm modernliğin ahlaki iddialarına, modern öznedemellenen evrensel bir etik düşüncesine, özellikle de yararcılık ve bireycilik diye ifade edilen etik anlayışlarına şiddetle karşı çıkıp dikkate alınması gerekenin yerel, tekil, kültürel olduğunu, esas olarak da bunların gerçek ve insan için temel olduğunu savunur.”²³ Nietzsche, dilin metaforik olduğunu söyler. O, hakikat ve bilgi gibi kavramların dilde göreceli olduğunu ve evrensel veya nesnel bir hakikat düşüncesinin gerçekte mümkün olmayacağını savunur. Dolayısıyla karşılaştığımız ve tecrübe ettiğimiz yaşamda olguların değil sadece yorumların olduğunu, hakikatin bir metafor ve kaynak bir yığın olduğunu belirtir. Doğal olarak ona göre hakikat, epistemolojik değil etik karakterlidir. Nietzsche'ye göre, “Ne hakikat için nihai bir temel, ne de mutlak veya evrensel bir hakikat vardır. Bizim bir şeyi doğru olarak nitelememiz, onu yaşamın özel bir formuna referansla sorgulanamaz hale getirmemiz demektir.”²⁴

Sonuç

Nietzsche'ye göre, yaşam sürekli hareket halinde olduğundan, daha doğrusu yaşam sürekli değiştiğinden hiçbir şekilde keşfedilmesi mümkün bir hakikate sahip olunamaz. Çünkü hakikat, kesin bir şeymiş gibi keşfedilebilecek bir şey değil; sürekli olarak yaratılan ve sosyal yaşam içerisinde oluşturulan bir şeydir. Nietzsche, dünyanın akılla düzenlenişine ve keşfedilebilir bir dizi doğa yasasına itaat etmeye karşı çıkar. Onun bu noktada önerdiği çözüm kendi sınırlarının farkında olan yeni ve pragmatik *Şen Bilim*dir:

²² Bryan S. Turner, Georg Stauth, *Nietzsche'nin Dansı*, çev. Mehmet Küçük, Ankara: Ark Yayınları, 1997, s. 106.

²³ Ahmet Cevizci, *Felsefe Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Paradigma Yayınları, 2003, s. 325.

²⁴ Kasım Küçükalp, *Nietzsche ve Postmodernizm*, İstanbul: Kibele Yayınları, 2010, s. 119.

Hakikati bulanlara, bulmuş olduğunu savunanlara eleştiri oklarını yoneltir. Mizah yoluyla hakikat yolculuğu yapanların gözlerini açar. Bir şenliktir hakikat yolculuğu, ona sıkıntılar, hastalıklar, yoksulluklar, uyumsuzluklar, yaşamış şen bilimciye hakikat yolculuğu bir şölendir.²⁵

Nietzsche için, hakikat iradesi bir sabitleştirmedir, gerçek ve sürekli kılmadır, nesnelerin sahte özelliğini ortadan kaldırmadır, onun var olanlar açısından yeniden yorumlanmasıdır. Dolayısıyla hakikat bulunacak veya keşfedilecek bir şey değildir. Kuçuradı'ye göre, "Nietzsche'nin perspektivizmi kendinde varlığı kabul edenlere karşıdır, daha doğrusu dile getirilmek istenen insan realitesini anlamlandırma ve değerlendirmedeki sınırlılık, belli bir açının kaçınılmazlığıdır. İyinin, güzelin, hakikatin ne olduğunun bilindiği ileri sürülür: bu ise bir 'kalpazanlık'tan başka bir şey değildir."²⁶

Bu bağlamda "Demek ki hakikat için kapasitemiz sınırlı, yani bir insanın bilebileceğinden çok hakikat var; bu yüzden farklı ilgisi merakı olan insanlar ortaya farklı doğrular (hakikat) koyacaklardır."²⁷ Nietzsche için evrende sayısız anlam ve yorumlar vardır, doğru bilgi görecelidir. Bu görüşlerinden dolayı Nietzsche postmodern düşünürler arasındaki yerini almaktadır. Çünkü postmodernizm, modernizme karşı bir tepki, insanın araçsallaştırılmasına ve özgürlüğünden yalıtılmasına karşı kesin ve açık bir karşı duruştur. Tek bir hakikat ve evrensel doğruların al aşağı edildiği ve yerini hakikatlerin ve görece farklı görüş ile yorumların hüküm sürdüğü bir anlayışa bıraktığı görölmektedir.

Kaynaklar

Akarsu, Bedia, *Çağdaş Felsefe*, İstanbul: İnkılap Kitabevi, 2014.

Nietzsche, Friedrich, *Güç İstenci*, çev. Nilüfer Epçeli, İstanbul: Say Yayınları, 2010.

²⁵ Nietzsche, *Şen Bilim (Ana Metin 1)*, çev. Ahmet İnam, İstanbul: Say Yayınları, 2011, s. 7-8.

²⁶ İoanna Kuçuradi, *Nietzsche ve İnsan*, Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları, 1997, s. 16.

²⁷ Nietzsche, *Böyle Buyurdu Zerdüşt*, s. 136.

- Browne, Janet, *Türlerin Kökeni- Charles Darwin*, çev. Orhan Düz, İstanbul: Versus Yayınları, 2008.
- Nietzsche, Friedrich, *Aforizmalar*, çev. Orhan Düz, İstanbul: İlgi Kültür Sanat, 2012.
- Klossowski, Pierre, *Nietzsche ve Kısır Döngü*, çev. Mukadder Yakupoğlu, İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 1999.
- Nietzsche, Friedrich, *Böyle Buyurdu Zerdüşt*, çev. Murat Batmankaya, İstanbul: Say Yayınları, 2011.
- Nietzsche, Friedrich, *Güç İstenci: Bütün Değerleri Değiştiriş Denemesi*, Çev. Sedat Umran, İstanbul: Birey Yayıncılık, 2002.
- Güçbilmez, Beliz, "Performans Sanatı: Nietzsche'nin Kehaneti", *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*, 21, 2006.
- Nietzsche, Friedrich, *Ecce Homo: İnsan Nasıl Kendisi Olur*, çev. İsmet Zeki Eyuboğlu, İstanbul: Say Yayınları, 2011.
- Nietzsche, Friedrich, *Putların Batışı ya da Çekiçle Nasıl Felsefe Yapılır*, çev. Mustafa Tüzel, İstanbul: İthaki Yayınları, 2005.
- Copleston, Frederick, *Felsefe Tarihi: Nihilizm ve Materyalizm*, çev. Deniz Canefe, İstanbul: İdea Yayınevi, 1998.
- Nietzsche, Friedrich, *Yunan Tragedyası Üzerine İki Konferans*, çev. Mahmure Kahraman, İstanbul: Say Yayınları, 2011.
- Nietzsche, Friedrich, *Yunanlıların Trajik Çağında Felsefe*, çev. Nusret Hızır, İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 1992.
- Yaşlı, Fatih, *Hayatın Olumlanması Olarak Felsefe: Nietzsche ve Marx*, İstanbul: Bilim ve Gelecek Kitaplığı, 2010.
- Bostan, Dursun, *Aydınlanma ve Postmodernizm*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2013.
- Çiğdem, Ahmet, *Akıl ve Toplumun Özgürleşimi*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2008.
- Bauman, Zygmunt, *Yaşam Sanatı*, çev. Akın Sarı, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2018.
- Turner, Bryan S.; Stauth, Georg, *Nietzsche'nin Dansı*, çev. Mehmet Küçük, Ankara: Ark Yayınları, 1997.

Cevizci, Ahmet, *Felsefe Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Paradigma Yayınları, 2003.

Küçükalp, Kasım, *Nietzsche ve Postmodernizm*, İstanbul: Kibele Yayınları, 2010.

Nietzsche, Friedrich, *Şen Bilim (Ana Metin 1)*, çev. Ahmet İnam, İstanbul: Say Yayınları, 2011.

Kuçuradi, İoanna, *Nietzsche ve İnsan*, Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları, 1997.